

egy szigorú férfiú őrzi, a ki a hatósági és igazgatói rendelkezésekhez híven egyetlen illetéktelen egyénnek sem enged meg a varázslatos küszöb átlépését, sőt az illetékeseknek is csak szigorú vizsgálódás után. E kis ajtónál várja a lelkes közönség előadás után körülrajongott kedvencét, elhalmozva őt zajos ovációval, innen indult el hajdan a menet, mikor a lelkes ifjúság még kifogta a primadonna kocsijából a lovakat, boldoggá téve mindenkit, a ki a dédelgetett kedvenc járművét csak legkisebb részben is segítette a primadonna szállásáig való haladásában.

Színészbravur: merész, meglepő és rendkívül hatásos teljesítménye a színészeknek. A színészbravur az, amiről a színészek körében még évek múlva is beszélnek. Ilyen ismert bravur pld. ha Schiller „Haramiák” c. drámájában Moor Ferencet és Károlyt ugyanaz a színész alakítja. A két szerep jelleme, külső megjelenése egymástól teljesen elütő és minthogy együtt az egész darab folyamán egyszer sem szerepelnek, kiváló alakító művész véghez viheti ezt a játékot.

Színészcsemete. A színész-szülők gyermeke, aki szintén folytatja szülei foglalkozását és mint színész részt vesz az előadásokban. (V. ö. Színészgyermek.)

Színészegyesület és Nyugdíjintézete (Országos). Az 1830-as évek derekán, mikor a magyar színészet már mind biztosabb talajra tett szert hazánkban, mikor nagyobb városaink már templomokat építettek Thália tiszteletére, olvashattunk itt-ott oly mozgalom megindításáról, mely a színészi jövő megerősítését célozta. Az első ilyenmű óhaj Szákfy Józsefé, a régi küzdő, sokat nélkülöző bajnoké, aki már 1835-ben gondoskodni szeretett volna egy színészi nyugdíjról. Valószínűleg ő volt az első, aki eszméjét cikk keretében is kifejtette, amely később a „Hortobágy” c. debreceni lap 1866 április 8., 16. és 19-iki számában is megjelent. Oly mozgalom azonban, mely a színészet egyetemét együttes cselekvésre buzdította volna — ez időtájt nem volt még észlelhető, pedig a 40-es évek

erre alkalmasak lettek volna, mert akkor már szép multra tekinthetett vissza a magyar színészet, — már megvolt az állandó pesti Nemzeti Színház, több vidéki színház is épült, voltak jelesebb művészeink és a színműirodalom terén is tapasztalhattunk már önállóságot. Sajnos, voltak azonban kilengések is. Meg kell állapítanunk, hogy az ugynevezett ripacs élet nagyon sokat ártott a komoly törekvésű és nemes hivatású, biztató jövőt ígérő magyar színjátszásnak. A 40-es évek egykori lapjai bőven emlékeznek meg a ripacskodó színészek visszaéléseiről. Ezek a semmirekellők minden hivatás és képzettség nélkül gomba-módra lepték el az országot, a közönséget elriasztották a színpártolástól és rossz „renomét” hagytak mindenütt maguk után. Petőfi, aki tudvalevőleg Rónai néven állt be színésznek, Sepsy Károly társulatánál 1841-ben, Ozorán, Tolna megyében, igen jellemzően írja meg a ripacsok életét egyik versében, mikor többek között így szól:

„Nem hiszem, hogy a színészetet
Becsülni fogják, míg az befogad
Minden bitangot, gaz sehonnait,
Kik e világnak söpredékei,
S itten keresnek biztos menhelyet.”

A jobb érzésű színészek már régen szereték volna a ripacsoktól megtisztítani a színészetet, de ezekkel elbánni nehéz volt. De nemcsak a színészet rendezése, hanem a nyugdíj kérdése is egyre gyakrabban szóbeszéd tárgya volt a színészet körében és az ujságok hasábjain, különösen akkor, ha egy-egy érdemesebb színész elhunyt. Midőn Jancsó Pál meghalt, nekrológjában az „Erdélyi Híradó” (1845 dec. 5.) ezeket írja: „Az ősz bajnok halála több gondolatot költ fel bennünk: hogy a magyar színész sorsa még mily szomorító . . . hogy mily szükség volna egy színész nyugdíjpénztárra”. — Érthető, hogy ez időtől kezdve mind gyakrabban olvashattunk cikkeket a színészek rokkantságára vonatkozólag, hiszen akkor már körülbelül 200 színész működött az országban, akik közül már többen munkaképtelenek lettek.

A „Pesti Divatlap” is megemlékezik 1847-ben a nyugdíjkérdésről. A cikket